

Kolláth György

Böszme-válság és közjogi kiút-keresés

A miniszterelnök sokkoló őszi beszéde és annak nyilvánossága a plurális demokráciák alapkérdéseit feszegeti. Ezek a politikai erkölcs és hasznosság konfliktusáról, a kormányzati teljesítmény és a verbális mutatók ellentmondásáról, s a miniszterelnöki kormányzás és túlhatalom stabilitásáról, egyben a kockázatáról szólnak. Járulékos kérdés, hogy ki a hibás: az-e, aki beszólt az övének, meg a rendszerváltás utáni magyar közpolitikának, vagy inkább az, aki mindezt felfedte, nyilvánosan kihasználta. Az ok és az okozat itt sem felcserélhető. A döntő kérdés az, hogy a politikai felelősség „a repülő nagy kőért” kit terhel és hogyan alakul, illetve mik azok a konzekvenciák, amelyek nélkül a közbizalom nem áll helyre.

A politikai felelősségről e lap hasábjain véleményemet elmondtam (Még egyszer a felelősségről, M.H. 2006.08.29-i szám). Zanzája ez volt: félrenézni vagy félreállni nem ugyanaz. Kiegészíthető talán azzal, hogy félrebeszélni, egyáltalán szómenésbe menekülni sem gyógyír semmire.

Megjósolhatatlan, hogy miként hordja ki a politikai elit ezt a botrányt. Lehet, hogy elsumákolja, vagy egyszerűen a (le)lép(tet)ést a választások utánra tempírozza. Lehet, hogy más, friss skandalummal elkeni, felváltja, vagyis talál az ellentábort érintő, ehhez mérhető rebotlit. Előfordulhat, hogy alkotmányos megoldásnak néz utána. Írásom ez utóbbi háttérét, közjogi lehetőségeit latolgatja.

Az alkotmány tartalmazza ún. konstruktív bizalmatlansági indítvány intézményét. Ennek az a lényege, hogy a miniszterelnök - akaratától függetlenül - megbuktatható, lecserélhető, ha a parlamentben az összes képviselő fele+egy fő, szám szerint most 194 igen egy, név szerint megjelölt, új kormányfő-aspiránst megválaszt. Abban a pillanatban a régi kiesett a hatalomból, az új pedig meg van választva, tehát interregnum nincsen. Képtelenség volna Gyurcsány Ferencről elvárni, hogy maga nyújtson be, önmaga ellen, névvel ellátott konstruktív vagy destruktív indítványt.

A jelenlegi miniszterelnök három dolgot tehet: Kormánya nevében a parlamenttől bizalmi szavazást kér, továbbá lemond, vagy kivár és marad. Bizalmi szavazás önállóan, avagy valamelyik kormány-előterjesztéshez kötődően kérhető, s azon nyerni és veszíteni egyaránt lehet. Ha az utóbbi következnek be, akkor a Kormány köteles lemondani.

Lemondásra a miniszterelnök közjogilag nem kényszeríthető, ugyanakkor nem mindegy, hogy önként meghozza-e ezt a döntést vagy mások teremtenek számára tarthatatlan, az ország számára pedig többé-kevésbé kiszámíthatatlan helyzetet. Az alkotmány 33/A § b) pontja ui. így szól: „A Kormány megbízatása megszűnik... a miniszterelnök, illetőleg (sic!) a Kormány lemondásával”. Ez a jognyilatkozat vagylagos, tehát kétfelé ágazódhat el. A makacskodó, maradni vágyó miniszterelnök helyett bedobhatja a törülközőt a kabinetje is. Ennek is a jogkövetkezménye a Kormány megbízatásának megszűnése. A megbízatás megszűnése jogi lavinát indíthat el. Nem pusztán azzal jár, hogy onnantól kezdve már csak korlátozott jogkörű, ún. ügyvezető miniszterelnök és kormány működik, hanem előtérbe kerülhetnek egyes államfői jogok a krízis kezelésére. Az Alkotmány 28. § (3) bekezdése szerint: „A köztársasági elnök a választások kitűzésével egyidejűleg feloszthatja az Országgyűlést, ha a) az Országgyűlés - ugyanazon Országgyűlés megbízatásának idején – tizenkét hónapon belül legalább négy esetben megvonja a bizalmat a Kormánytól, vagy b) a Kormány megbízatásának megszűnése esetén a köztársasági elnök által miniszterelnöknek javasolt személyt az első személyi javaslat megtételének napjától számított negyven napon belül nem választja meg.”

Következtetésül: a koalíció a saját kezében tarthatja a dolgok irányítását, és ilyen vagy olyan bizalmi szavazással ítéletet mondhat Gyurcsány Ferenc és kormánya sorsáról. A „konstruktív” csere a legkevésbé macerás és időrabló módszer – ha a kormányzó pártok elszánták magukat a változtatásra. Bármiféle, egyéni vagy kollektív lemondás viszont nem csupán a belső

tehetetlenséget igazolná, hanem ad absurdum a parlament felosztatásának és az előre hozott választásoknak az előszelét, egy ilyen forgatókönyv államfői mérlegelését, s a személyi ügyek kockázatosabb rendezését is hozhatná.

Még egy kis alkotmányjog. A gyülekezési jogról szóló törvény hatálya nem terjed ki „a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre”. A 18-ára virradó éjszakai, parlament előtti, és más helyszíneken lezajlott, spontán tüntetés nyilvánvalóan nem ilyen volt, tehát azt a rendőrségnek mérlegelés nélkül fel kellett volna oszlatnia. Hibázott a rendőrparancsnok, amikor – lám ő is! – félrenézett és félremagyarázott. Ugyanakkor megint nyilvánvalóvá vált: kell a fővárosban és legalább a városokban egy olyan sztenderd helyszín, ahol a 3 napos előretartás, bejelentés nélkül, békésen, bármikor tüntetni lehet.

Humor (?) a megmozdulás után: minek a mértékegysége a tüntető per négyzetméter? A viktoriánus ellenállásé.

A szerző alkotmányjogász, ügyvéd